

Notat
om
tilvalg af Rom III-forordningen

1. Indledning

Rådets forordning (EU) nr. 1259/2010 af 20. december 2010 om indførelse af et forstærket samarbejde om lovvalgsreglerne i forbindelse med skilsmisse og separation (herefter Rom III-forordningen) indeholder regler om lovvalget ved afgørelsen af sager om skilsmisse og separation.

Forordningen skal ses i sammenhæng med Bruxelles IIa-forordningen, der bl.a. indeholder regler om kompetence i sager om skilsmisse og separation.

Forordningen blev vedtaget efter reglerne om forstærket samarbejde, jf. Rådets afgørelse af 12. juli 2010 om bemyndigelse til et forstærket samarbejde om lovvalgsreglerne i forbindelse med skilsmisse og separation (2010/405/EU). På nuværende tidspunkt gælder forordningen for følgende 16 medlemsstater: Belgien, Bulgarien, Tyskland, Spanien, Frankrig, Italien, Letland, Luxembourg, Ungarn, Malta, Østrig, Portugal, Rumænien, Litauen, Grækenland og Slovenien.

Nedenfor følger en gennemgang af Rom III-forordningen, gældende dansk ret, konsekvenser for danske borgere, virksomheder og myndigheder ved et tilvalg samt økonomiske og administrative konsekvenser.

2. Rom III-forordningen

Forordningen har til formål at skabe klare retlige rammer for lovvalg vedrørende skilsmisse- og separation, herunder give retssikkerhed og sikre retlig forudsigelighed og forhindre situationer, hvor den ene ægtefælle anmoder om skilsmisse før den anden ægtefælle, for at sikre sig at sagen behandles efter en lov, som vedkommende mener i højere grad tilgodeser hans eller hendes interesser.

2.1. Anvendelsesområde

Forordningen finder efter artikel 1, stk. 2, anvendelse på skilsmisse og separation i situationer, hvor der foreligger en lovkonflikt. I stk. 2 præciseres det, at forordningen ikke finder anvendelse på en række spørgsmål, der ofte rejses i forbindelse med skilsmisse- eller separationssager. Det drejer sig bl.a. om forældreansvar, underholdspligt, formuedeling mv.

Efter artikel 3 forstås der ved ”ret” alle myndigheder i de deltagende medlemsstater med kompetence i spørgsmål, der falder ind under forordningens anvendelsesområde. Dette omfatter også administrative myndigheder som Statsforvaltningen.

Artikel 4 fastslår, at den lov, som skal anvendes i henhold til forordningen, finder anvendelse, selv om det ikke er loven i deltagende medlemsstat.

2.2. Lovvalgsaftaler

Efter artikel 5 kan ægtefæller aftale lovvalget i tilfælde af skilsmisse og separation, forudsat at det er en af følgende lovgivninger:

- Loven i den stat, hvor ægtefællerne har deres sædvanlige opholdssted (bopæl) på tidspunktet for aftalens indgåelse.
- Loven i den stat, hvor ægtefællerne havde deres seneste bopæl, hvis en af dem stadig opholder sig dér på tidspunktet for aftalens indgåelse.
- Loven i den stat, hvis nationalitet en af ægtefællerne har på tidspunktet for aftalens indgåelse.
- Loven i domstolslandet, dvs. den medlemsstat, hvor en sag om skilsmisse eller separation behandles.

En aftale om lovvalg kan indgås og ændres på et hvilket som helst tidspunkt, dog senest på det tidspunkt, hvor sagen indbringes for en ret. Hvis loven i domstolslandet giver mulighed for det, kan ægtefællerne dog også aftale lovvalget under behandlingen af sagen.

Efter artikel 6 er spørgsmål om eksistensen og gyldigheden af en aftale om lovvalg som udgangspunkt underlagt den lov, der ville finde anvendelse i henhold til forordningen, hvis aftalen var gyldig.

Efter artikel 7 skal en lovvalgsaftale som udgangspunkt indgås skriftligt, dateres og underskrives af begge ægtefæller. Elektroniske meddelelser, som varigt dokumenterer aftalen, anses for at have samme værdi som skriftlige. Bestemmelsen giver mulighed for i national ret at fastsætte yderligere formkrav.

2.3. Lovvalg, når der ikke er indgået en lovvalgsaftale

Er der ikke indgået en lovvalgsaftale, behandles skilsmisse- og separationssager efter artikel 8 efter loven i:

- a) den stat, hvor ægtefællerne har deres bopæl på det tidspunkt, hvor sagen anlægges, eller i mangel heraf
- b) den stat, hvor ægtefællerne havde deres sidste bopæl, forudsat at bopælen ikke er ophørt mere end et år før sagsanlægget, og at en af dem stadig opholder sig i denne medlemsstat ved sagsanlægget, eller i mangel heraf
- c) den stat, hvis nationalitet begge ægtefæller har ved sagsanlægget, eller i mangel heraf,
- d) domstolslandet.

En anmodning om ændring af en separation til skilsmisse afgøres efter artikel 9 som udgangspunkt efter den lov, der fandt anvendelse på separationen, medmindre parterne har aftalt andet.

2.4. Ikke-anvendelse af den udpegne lov

Forordningens artikel 10, 12 og 13 indeholder mulighed for at undlade at anvende den aftalte eller udpegede lov.

I artikel 10 er det fastslået, at når den lov, der skal anvendes i henhold til artikel 5 og 8, ikke giver mulighed for skilsmisse eller ikke giver en af ægtefællerne lige adgang til skilsmisse eller separation på grund af dennes køn, finder loven i domstolslandet anvendelse.

Efter artikel 12 kan anvendelsen af en bestemmelse i en lov, som er udpeget efter forordningen, kun undlades, hvis en sådan anvendelse er åbenbart uforenelig med grundlæggende retsprincipper (ordre public) i domstolslandet.

Endelig er det i artikel 13 bestemt, at forordningen ikke forpligter retterne i en deltagende medlemsstat, hvis lovgivning ikke giver mulighed for skilsmisse eller ikke anerkender det pågældende ægteskab som gyldigt med henblik på en skilsmissesag, til at bevilge skilsmisse.

3. Dansk ret

Efter dansk ret afgøres sager om separation eller skilsmisse, der behandles i Danmark, altid efter dansk ret. Dette gælder også, selvom ægteskabet er indgået i udlandet, eller ægtefællerne har en væsentlig tilknytning til et andet land, f.eks. i form af langvarig bopæl og statsborgerskab.

Dansk ret tillader ikke, at ægtefæller aftaler anvendelse af udenlandsk ret ved afgørelsen af deres skilsmisse- eller separationssag.

4. Konsekvenser

4.1. Lovgivningsmæssige konsekvenser

Det følger af Traktatens artikel 288, at en forordning er almenyldig. Den er bindende i alle enkeltheder og gælder umiddelbart i hver medlemsstat. Det følger heraf, at en forordning hverken må eller skal gennemføres i national ret. En forordning kan imidlertid indeholde direkte krav til udformningen af national lovgivning eller på anden indirekte måde forudsætte ledsagende national lovgivning for at kunne fungere.

Rom III-forordningen kan således stå alene, da den ikke medfører behov for ændring af dansk ret.

4.2. Konsekvenser for borgere, virksomheder og myndigheder

Som nævnt i pkt. 3 afgøres sager om separation eller skilsmisse, der behandles i Danmark, altid efter dansk ret.

Dansk rets regler om skilsmisse sikrer en ægtefælle ret til skilsmisse mod den anden ægtefælles protest, dog således at skilsmisse ved uenighed normalt først kan meddeles efter en separationsperiode på 6 måneder. Ved enighed har ægtefællerne ret til skilsmisse uden forudgående separation. I forhold til andre lande giver dansk ret en ægtefælle en både nemmere og sikrere adgang til skilsmisse.

Tilvalg af Rom III-forordningen indebærer, at der vil opstå situationer, hvor en sag om separation eller skilsmisse, der behandles i Danmark, skal afgøres efter udenlandsk ret. Dette kan betyde, at en ægtefælle bosat i Danmark vil have betydeligt vanskeligere ved at blive skilt, end hvis sagen var blevet afgjort efter dansk ret.

Hertil kommer, at Statsforvaltningen og domstolene i alle sager om separation og skilsmisse vil skulle tage stilling til lovvalget. Skal udenlandsk ret anvendes, skal der indhentes oplysninger herom, og der skal tages stilling til, hvordan den udenlandske lovgivning skal anvendes. Det må antages, at dette vil forlænge sagsbehandlingstiden samt medføre et vist øget ressourceforbrug.

Det bemærkes i den forbindelse, at bl.a. Finland, Nederlandene og Sverige valgte ikke at tilslutte sig forordningen under henvisning til, at forordningen vil kunne vanskeliggøre retten til skilsmisse.

Som eksempel på forordningens anvendelse kan nævnes følgende:

I et tysk ægteskab bor manden i Østrig, mens kvinden bor i Danmark. Kvinden anlægger skilsmissesag i Danmark. Efter forordningen skal betingelserne for at meddele skilsmisse vurderes efter loven i Tyskland, også selvom disse betingelser måtte være sværere at opfylde end betingelserne i dansk ret.

På den anden side medfører forordningen, at en ægtefælle ikke har grund til at anlægge en sag om separation eller skilsmisse i en stat, hvis skilsmisselovgivning passer til den pågældendes situation,

fordi lovvalget er fastlagt af forordningen. Samtidig vil ægtefæller på forhånd kunne aftale, hvilken stats lov der skal anvendes på en eventuel anmodning om separation eller skilsmisse.

Som eksempel på dette kan nævnes følgende:

Ægtefællerne bor i Sverige. Inden de flytter til Polen, aftaler de, at en eventuel skilsmissesag skal afgøres efter loven i Sverige.

- Hvis de under opholdet i Polen søger skilsmisse, skal sagen afgøres efter svensk ret.
- Hvis manden efter opholdet i Polen flytter til Letland og søger skilsmisse der, skal sagen afgøres efter svensk ret.

Forordningen har ingen betydning for virksomheder.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser

Som beskrevet i pkt. 4 vil anvendelsen af forordningen forlænge sagsbehandlingstiden i skilsmisse- og separationsager samt medføre et vist øget ressourceforbrug hos domstolene og navnlig hos Statsforvaltningen. Et tilvalg af forordningen vil således kunne have begrænsede statsfinansielle konsekvenser.